

ZAMONAVIY TA'LIM TUSHUNCHASI VA UNI MOHIYATI

Xudayberganova Gulnora Tuxtaboyevna

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali akademik litseyi o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada zamonaviy ta'lim tushunchasining mohiyati, uni asosiy xususiyatlari va fanlarni o'qitishdagi ahamiyati yoritib berilgan.

Аннотация. В данной статье раскрывается суть понятия современного образования, его основные особенности и значение в преподавании предметов.

Abstract. In this article, the essence of the concept of modern education, its main features and its importance in the teaching of subjects are explained.

Kalit so'zlar: Zamonaviy ta'lim, ta'lim, funktsiya, salohiyat.

Ключевые слова: Современное образование, образование, функции, потенциал,

Key words: Modern education, education, function, potential,

Jamiyat sohalaridagi ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar yuz berib, ta'lim tizimidagi o'zgarishlarga olib keldi. Bu yerda ta'lim maqsadi o'rganilgan bilim va ko'nikmalar emas, ya'ni inson noyob imkoniyatlarini to'la ro'yobga chiqarish, talabalarni hayotga tayyorlash va uning psixologik va ijtimoiy moslashuviga imkon beradigan shaxslarni har tomonlama barkamol rivojlanishidan iborat. Bu vazifalarni bajarishda bevosita ta'lim tushunchasi muhim o'rinni egallaydi. Ta'lim tushunchasi murakkab va ko'p qirralidir. Ya'ni, ta'lim - inson, jamiyat va davlat manfaatlariga muvofiq ta'lim va tarbiyalashning maqsadli jarayoni", deb ta'riflanib, ushbu tushuncha pedagogik ma'noda ham talqin etiladi. Ya'ni, ta'lim - bu maqsadli jarayon va inson tomonidan tizimlashtirilgan bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirish, ong va hissiyotni rivojlantirish, dunyoqarash va fikrlash jarayonlarini shakllantirish natijasidir. Ta'lim asosida har bir inson turli hodisalarni ko'rib chiqishda umumiy yondashuvni belgilaydigan g'oya, prinsip va usullar, yuqori darajada rivojlangan qobiliyat hamda o'rganilgan narsalarni qo'llash qobiliyatiga ega bo'ladi.

Ta'limdagi quyidagi uchta fazilat, ya'ni bilim, fikrlash va his-tuyg'ular shaxs, ya'ni insonni yetuk bilimdon bo'lishi uchun zarur. Olim V.S.Lednevning fikricha, ta'limning global maqsadi shaxsni har tomonlama uyg'un rivojlantirishdir. Unga muvofiq ta'limning aniq maqsadlari shakllantiriladi. Ta'lim maqsadlarini belgilash turli ijtimoiy institutlar faoliyati bilan bog'liq. Ushbu holat sotsiologlar, siyosatchilar, psixologlar, o'qituvchilar va iqtisodchilar tomonidan amalga oshiriladi. Shundan kelib chiqib, zamonaviy ta'limning maqsadi jamiyat ijtimoiy

ahamiyatga ega faoliyatga qo'shilishi uchun zarur bo'lgan shaxsiy fazilatlarni rivojlantirishdir.

Bugungi kunda ta'lim tuzilishi va mazmunidan kelib chiqib, ta'limning asosiy maqsadi ijodiy salohiyatga ega bo'lgan har tomonlama rivojlangan shaxsni shakllantirish vazifasini amalga oshirishga xizmat qiladi: Ya'ni, mavjud an'analarni uzluksiz davom ettirish, fan, madaniyat, texnologiyani rivojlantirish, avlodlarning tarixiy davomiyligini mustahkamlash, zamonaviy bilimlarni rivojlantirish va boshqa vazifalar shular qatoriga kiradi.

Ta'limda vaqt o'tishi bilan uning parametrlari, xususiyatlari va sifatlarining o'zgarib boradi. Shunga asosan, ta'limning strategik maqsadlari shakllantirilib, uning asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat bo'ladi:

- ijtimoiy-iqtisodiy va ma'naviy muammolarni bartaraf etish hamda ta'lim sifatini ta'minlash;

- mamlakatning jahon hamjamiyatidagi ta'lim, madaniyat, fan, yuqori texnologiyalar va iqtisodiyot sohasidagi maqomini belgilash;

- mamlakatni barqaror ijtimoiy-iqtisodiy va ma'naviy rivojlanishi uchun asos yaratish;

- avlodlarning tarixiy davomiyligini ta'minlash, milliy madaniyatni saqlash va yanada rivojlantirish;

- vatanparvarlar, shuningdek huquqiy, demokratik ijtimoiy davlat fuqarolarini tarbiyalash hamda shaxsni huquq va erkinliklarini hurmat qilish;

- yoshlarning har tomonlama rivojlanishi va o'z-o'zini anglash ko'nikmalarini shakllantirish;

- yoshlarda dunyoqarash va zamonaviy ilmiy dunyoqarashni shakllantirish hamda millatlararo munosabatlar madaniyatini rivojlantirish;

- madaniyat, iqtisodiyot, fan, texnika va texnologiyalar sohasidagi o'zgarishlarni aks ettiruvchi ta'lim mazmunini yangilab borish;

- yoshlarning yaxshi bilim olishlari uchun ta'limning uzluksizligini ta'minlash;

- ta'lim muassasalari turlari xilma-xilligi va ta'lim dasturlari o'zgaruvchanligini amalga oshirish;

- masofaviy ta'limni rivojlantirish va ta'limda axborot texnologiyalari dasturlarni yaratish;

- talabalarning o'qishlarini ta'minlashga qaratilgan akademik harakatchanlikni amalga oshirish;

- iqtidorli yoshlar bilan ishlashda mahalliy an'analarni rivojlantirish va ilmiy faoliyatda o'qituvchilarning ishtirokini ta'minlash;

- jamiyatni axborotlashtirish sharoitida kasbiy o‘shiga qodir bo‘lgan yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash;

- yoshlarning tabiatga bo‘lgan hurmatiga oid ekologik ta’limni shakllantirish va h.k.

Umuman olganda, zamonaviy ta’limni tashkil qilish asosida talabalar tabiat, jamiyat, texnika va san’at to‘g‘risidagi ilmiy bilimlarni chuqur o‘zlashtirishlari rivojlanadi, fanga bo‘lgan qiziqishlari rivojlanadi, ularni amaliy faoliyat uchun umumiy tayyorlash amalga oshiriladi hamda ularni ilmiy e‘tiqodlarini shakllantirib, dunyoni yaxlit idrok etish imkoni ham yaratiladi.

Yuqoridagilarga asoslanib, zamonaviy ta’lim orqali talabalarning fikrlash qobiliyatlari keng va jadal ravishda rivojlanadi, talabalarning ehtiyojlari, motivatsiyasi, qiziqishlari va sevimli mashg‘ulotlari qiziqarli usulda shakllantiriladi, talabalarni o‘z-o‘zini tarbiyalash ko‘nikmalari rivojlantiriladi hamda ularga zarur yetarli barcha shart-sharoitlar yaratiladi. Natijada, ta’lim berish va ta’lim olish “texnikasi” ham o‘zlashtirilib, ta’lim sohasidagi imkoniyatlar izchil rivojlanib boradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Педагогика и психология высшей школы. / Отв. ред. М.В.Буланова-Топоркова. - Ростов н/Д, 2006.
2. Попков В.А., Коржуев А.В. Дидактика высшей школы. - М., 2004.
3. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе. - М., 2002.